

**О.О. Гринченко**, д-р техн. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

**М.Б. Колеснікова**, канд. техн. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

**С.Л. Юрченко**, канд. техн. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

## **ВПЛИВ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЛЬ ВИКЛАДАЧА ВНЗ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКОСТІ ОСВІТИ**

Якість підготовки викладачів є важливою складовою якості освіти. Має сенс нагадати, що типовими вимогами до викладача ВНЗ, який здійснює очне навчання, є наявність таких основних здібностей:

- |                            |                                                                                                                                                                                                                         |
|----------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| – предметні                | – професійні знання предмета навчання;                                                                                                                                                                                  |
| – організаторські          | – планування роботи, згуртування студентів;                                                                                                                                                                             |
| – дидактичні               | – підбір та підготовка навчального матеріалу, обладнання; викладання навчального матеріалу доступно, ясно, виразно, переконливо і послідовно; стимулювання розвитку пізнавальних інтересів і духовних потреб студентів; |
| – перцептивні              | – вміння проникати в духовний світ студентів, об'єктивно оцінювати їх емоційний стан;                                                                                                                                   |
| – комунікативні            | – вміння встановлювати педагогічно доцільні відносини зі студентами, колегами, керівниками освітньої установи;                                                                                                          |
| – сугестивні               | – емоційно-вольовий вплив на студентів;                                                                                                                                                                                 |
| – дослідницькі             | – вміння пізнавати й об'єктивно оцінювати педагогічні ситуації та процеси;                                                                                                                                              |
| – науково-пізна-<br>вальні | – здатність засвоєння наукових знань в обраній галузі діяльності.                                                                                                                                                       |

В умовах інформаційного суспільства вимоги до викладача ВНЗ, який працює в сучасній системі освіти, насиченою засобами комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, постійно змінюються. Викладач в нових освітніх середовищах, особливо в режимі змішаного навчання (*blended learning*), при комплексному використанні інформаційно-комунікаційних технологій може виступати в різних ролях – працювати як при безпосередньому контакті зі студентом, так і навчати опосередковано, через телекомунікаційні засоби. Це може бути й «викладач-робот» у вигляді, наприклад, електронного навчально-методичного комплексу дисциплін, «штучний світ» типу *Second Live* та інші.

У віртуальному середовищі традиційні вимоги до викладача, який здійснює очний навчальний процес, значно трансформуються. Наприклад, важко уявити собі, як можна при проведенні віртуального семінару чи консультації електронною поштою проявити сугестивні і перцептивні здібності. Педагогу стає не потрібна (або сильно деформується) традиційна педагогічна техніка, особливо невербальні засоби спілкування: експресивно-виразні рухи (поза, жест, міміка і т.д.), таксіка (рукоостискання, дотик і т.д.), проксемика (орієнтація, дистанція), просодика і екстралінгвістика (інтонація, гучність, тембр, пауза, сміх і т.д.).

Експансія Internet, технології якого застосовуються у всіх формах навчання, у тому числі дистанційних, призвела до того, що можна виділити специфічні вимоги, необхідні при роботі в новому віртуальному середовищі. Це знання викладачем дидактичних властивостей Internet і вміння користуватися засобами інформаційних і комунікаційних технологій, загальні поняття про інформаційні ресурси Internet для освіти; розробка навчально-методичного забезпечення для мережевого навчального процесу; організаційні та психолого-педагогічні основи проведення навчального процесу з використанням Internet-технологій; програмні засоби для проведення Internet-навчання; нормативно-правове забезпечення Internet-навчання; якість мережевого навчального процесу та інші.

Слід зазначити, що психолого-педагогічні проблеми специфічної діяльності викладачів у віртуальному освітньому середовищі мають суттєві відмінності і досить погано вивчені. При цьому можна стверджувати, що повинна залишатися головна функція викладача – управління процесами навчання, виховання, розвитку. При віртуальному навчанні викладач несе істотно більше фізичне і психологічне навантаження, ніж викладач в традиційній системі; виявляється в нормативно-правовому вакуумі.

Вищезначене дозволяє констатувати, що сучасні інформаційно-комунікаційні технології суттєво впливають на організацію роботи викладача, що визначає доцільність його спеціальної підготовки. Тоді викладач буде усвідомлено виконувати й відповідати тим специфічним вимогам, які дозволяють йому ефективно функціонувати в ІКТ-насиченому освітньому середовищі.